

2020.GADA I PUSGADA DARBĪBAS REZULTATĪVIE RĀDĪTĀJI PAR VALSTS NODROŠINĀTO JURIDISKO PALĪDZĪBU

Atbilstoši Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumā noteiktajam viena no Juridiskās palīdzības administrācijas (turpmāk – JPA) funkcijām ir apsaimniekot līdzekļus, kas paredzēti valsts nodrošinātajai juridiskajai palīdzībai, veicot juridiskās palīdzības sniedzējiem apmaksu, tai skaitā zvērinātiem advokātiem, kuri sniedz valsts nodrošināto juridisko palīdzību pēc kriminālprocesa virzītāja uzaicinājuma, un nodrošināt juridisko palīdzību trūcīgām un maznodrošinātām un trūcīgām personām un personām, kuras pēkšņi nonākušas tādā situācijā un materiālajā stāvoklī, kas tām liedz nodrošināt savu tiesību aizsardzību (stihisku nelaimju, nepārvaramas varas vai citu no personas neatkarīgu apstākļu dēļ), vai atrodas pilnā valsts vai pašvaldības apgādībā.

Persona, kura kvalificējas likumā noteiktajām prasībām, var saņemt valsts nodrošināto juridisko palīdzību dažādās lietu kategorijās:

civillietās (ar izņēmumiem, kas noteikti Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma 6.pantā)

administratīvajās lietās (patvēruma piešķiršanas un izraidīšanas procedūrās pārsūdzības procesa ietvaros, bāriņtiesas lēmuma par bērna tiesību un tiesisko interešu aizsardzību pārsūdzības procesa ietvaros, sarežģītajās administratīvajās lietās tiesā)

1) Satversmes tiesas procesā (ja Satversmes tiesa ir pieņēmusi lēmumu par atteikšanos ierosināt lietu, kā šā lēmuma vienīgo pamatu norādot juridiskā pamatojuma neesību vai tā acīmredzamu nepietiekamību prasījuma apmierināšanai)

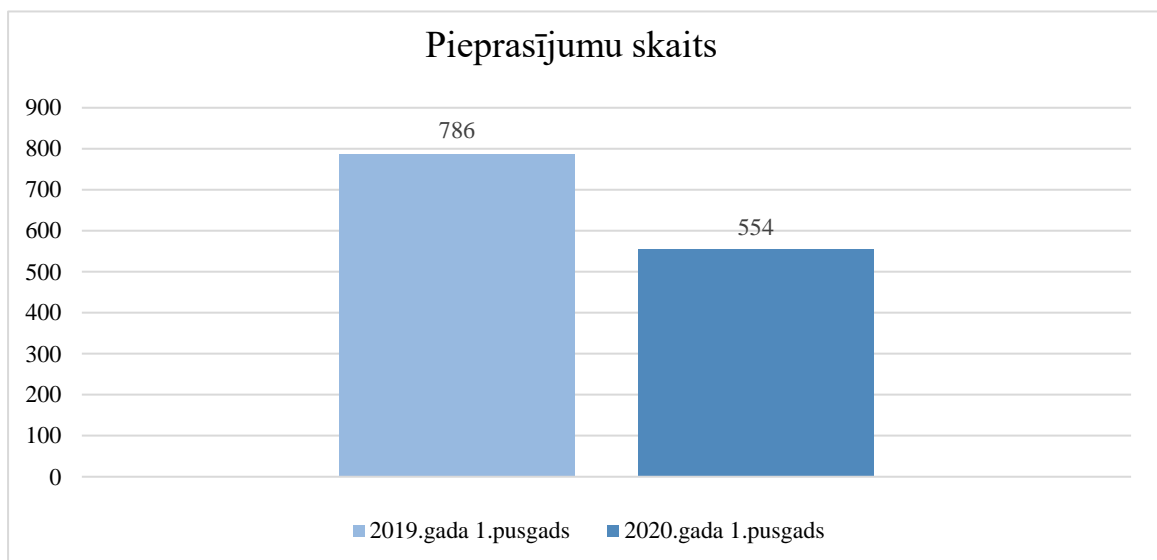
krimināllietās (aizstāvības un pārstāvības nodrošināšanai, vēršoties pie procesa virzītāja Kriminālprocesa likumā noteiktajos gadījumos un kārtībā)

1) Ārstniecības likumā noteiktajos gadījumos, ja pacientam bez viņa piekrišanas tiek sniegta psihiatriskā palīdzība, tiesnesis nodrošina advokāta piedalīšanos juridiskās palīdzības saņemšanai

Daļējo valsts nodrošināto juridisko palīdzību noteikta veida advokātu civilprocesa lietās (par kapitālsabiedrību dalībnieku vai akcionāru sapulces lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem un kas izriet no saistību tiesībām, ja prasības summa pārsniedz 150000 *euro*, kā arī lietās par komercnoslēpuma aizsardzību pret nelikumīgu iegūšanu, izmantošanu un izpaušanu) var saņemt persona, kuras ienākumu līmenis nepārsniedz valstī noteikto minimālo mēneša darba algu, īpašuma stāvoklis atbilstošs juridiskās palīdzības saņemšanai un ir veikta iemaksa par juridiskās palīdzības saņemšanu.

Savukārt trauksmes cēlētājs valsts nodrošināto juridisko palīdzību var saņemt neatkarīgi no tā mantiskā stāvokļa, ja trauksmes celšanas dēļ trauksmes cēlētājam ir radušās nelabvēlīgas sekas, kuru risināšanai nepieciešama juridiskā palīdzība.

2020.gada pirmajā pusgadā (turpmāk – pārskata periods) JPA saņēmti 554 iesniegumi valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības pieprasījumam (turpmāk – pieprasījumi), kas ir par 30% mazāk nekā 2019.gada pirmajā pusgadā. Pieprasījumu skaita samazinājums skaidrojams ar no 2020.gada 12.marta līdz 9.jūnijam valstī izsludināto ārkārtas situāciju Covid-19 infekcijas radītās pandēmijas dēļ, kas ietekmēja gan valsts pārvaldes iestāžu darbību, gan noteica personām dažādus ierobežojumus. Tāpat pieprasījumu skaita samazinājuma tendence vērojama sakarā ar trūcīgo un maznodrošināto personu skaita samazināšanos un tiesvedības lietu samazinājumu tiesās, kurās iepriekš tika piešķirta valsts nodrošinātā juridiskā palīdzība (piemēram, lietās par uzturlīdzekļu piedziņu bērnam).

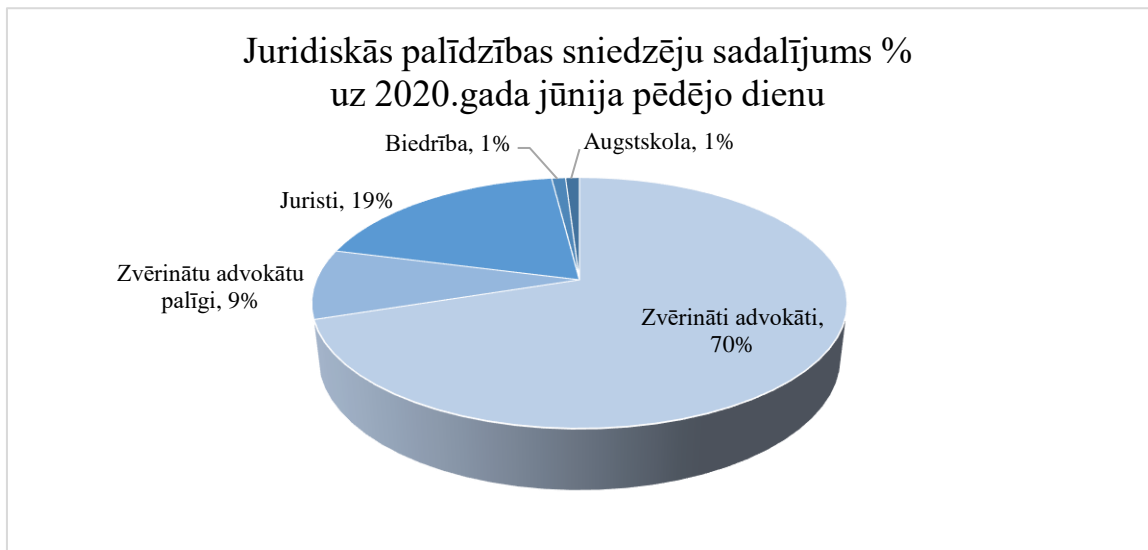

Lai nodrošinātu valsts nodrošināto juridisko palīdzību civillietās (t.sk. pārrobežu strīdos), administratīvajās lietās un Satversmes tiesas procesos, JPA slēdz juridiskās palīdzības līgumus ar juridiskās palīdzības sniedzējiem (zvērinātiem advokātiem, zvērīnātu advokātu

palīgiem, juristiem, biedrībām, augstskolām u.c.). Uz 2020.gada jūnija pēdējo dienu spēkā bija 142 juridiskās palīdzības līgumi, tajā skaitā:

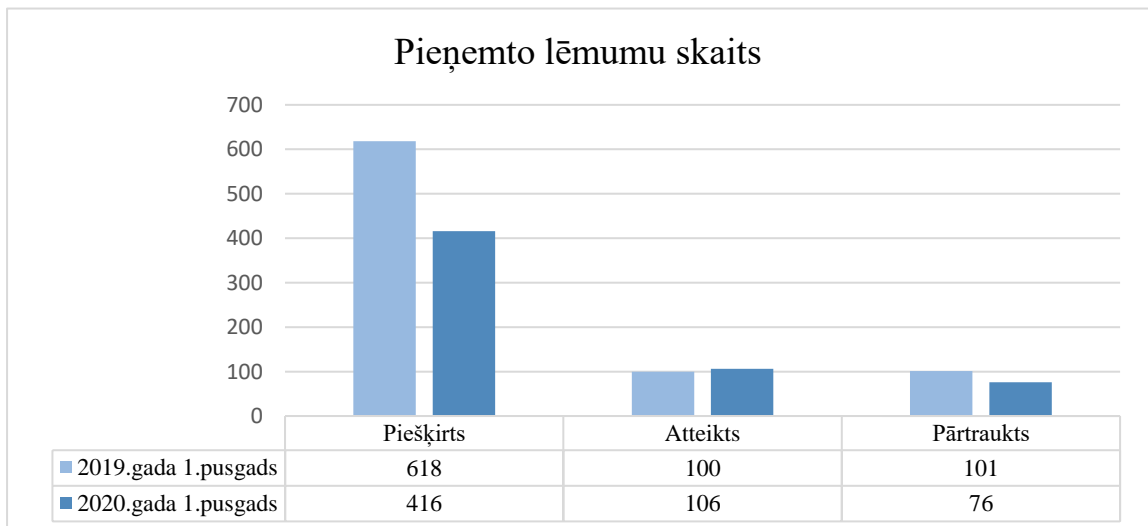
- 99 ar zvērinātiem advokātiem;
- 13 ar zvērinātu advokātu palīgiem;
- 28 ar juristiem;
- 1 ar biedrību;
- 1 ar augstskolu.

Juridiskās palīdzības sniedzēju skaits, kuri noslēdz juridiskās palīdzības līgumu un sniedz juridisko palīdzību pēc JPA norīkojuma, saglabājas stabils.

Pārskata periodā tika pieņemti 598 lēmumi, tajā skaitā:

- 416 lēmumi par juridiskās palīdzības piešķiršanu;
- 106 atteikumi piešķirt juridisko palīdzību;
- 76 lēmumi pārtraukt nodrošināt juridisko palīdzību.

Novērojams pieņemto lēmumu skaita samazinājums salīdzinājumā ar 2019.gada pirmo pusgadu, kas skaidrojams ar kopējo pieprasījumu skaita samazināšanos, kā arī valstī izsludināto ārkārtējo situāciju.

Pārskata periodā Tieslietu ministrijā saistībā ar valsts nodrošināto juridisko palīdzību tika apstrīdēti 9 JPA lēmumi, no kuriem 8 tika atstāti negrozīti un 1 tika atcelts, savukārt 2 apstrīdēšanas iesniegumus Tieslietu ministrija atteikusi izskatīt pēc būtības.

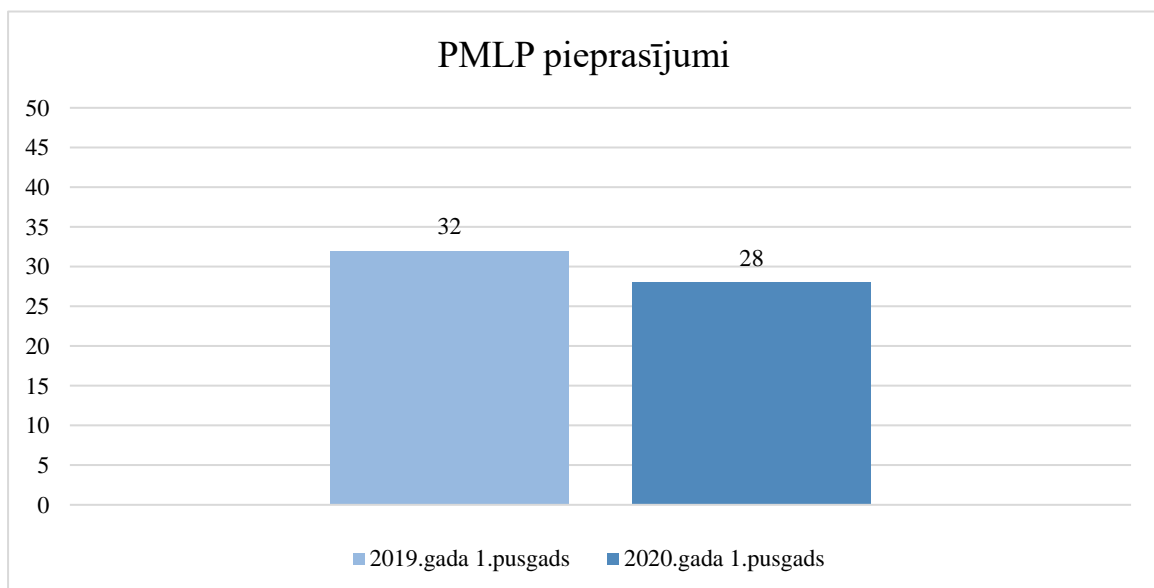
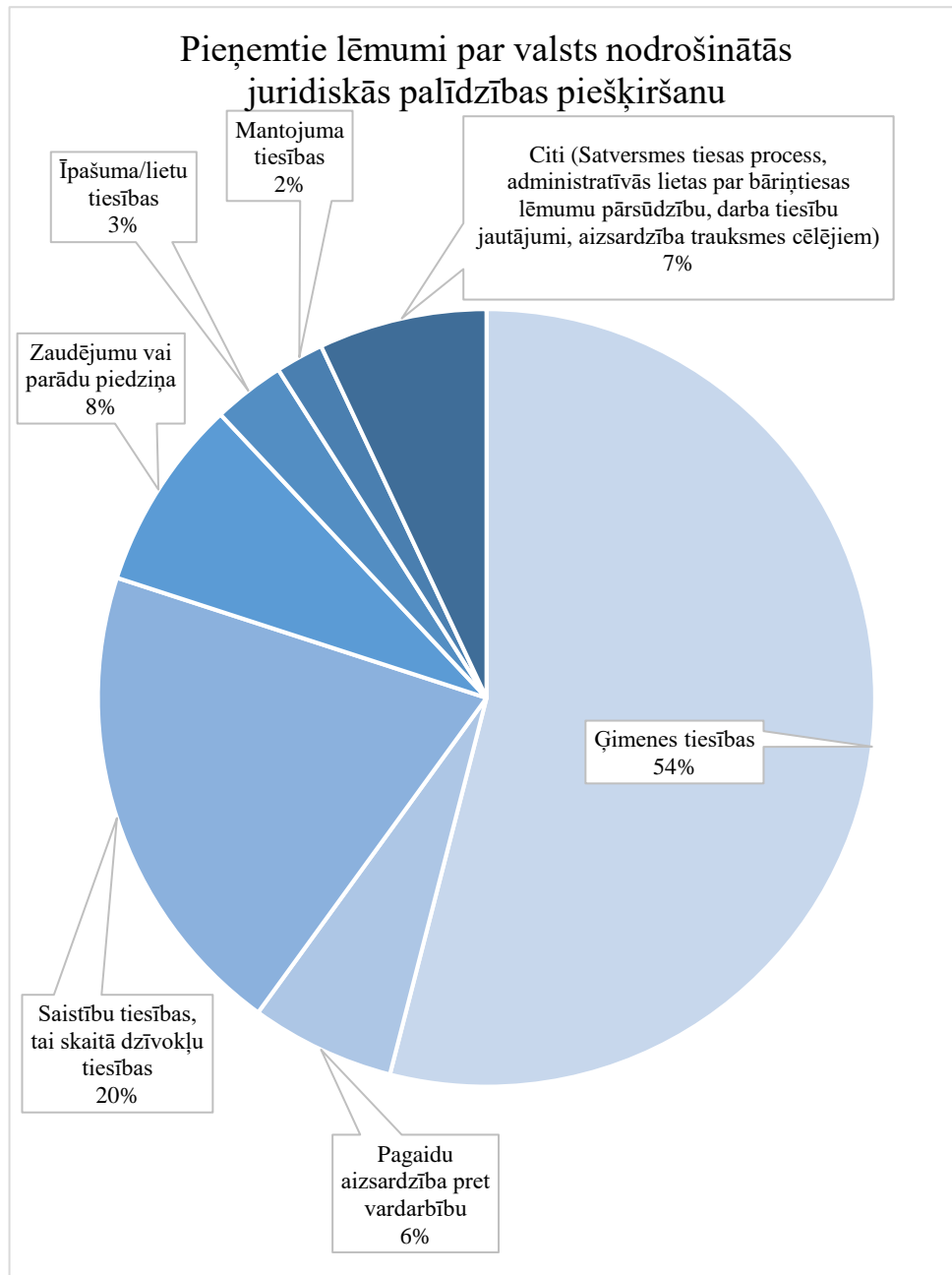
Joprojām personas pamatā vēršas pēc juridiskās palīdzības civiltiesiska rakstura strīdu risināšanai:

- ģimenes tiesībās (piemēram, laulības šķiršana, uzturlīdzekļu piedziņa bērnam vai savam uzturam, paternitātes noteikšana, paternitātes pieņemuma apstrīdēšana, saskarsmes tiesību noteikšana, pagaidu aizsardzība pret vardarbību u.c.);
- saistību tiesībās un dzīvokļa tiesībās (īres un komunālo pakalpojumu samaksas strīdi, dzīvojamās telpas lietošanas tiesību izbeigšana un izlikšana no tās u.c.);
- zaudējumu un parāda piedziņas jautājumos;
- darba tiesībās (atjaunošana darbā, nesamaksātās darba algas samaksa, kompensāciju piedziņa);
- administratīvajās lietās, personai pārsūdzot bāriņtiesas lēmumu par bērnu tiesību un tiesisko interešu aizsardzību.

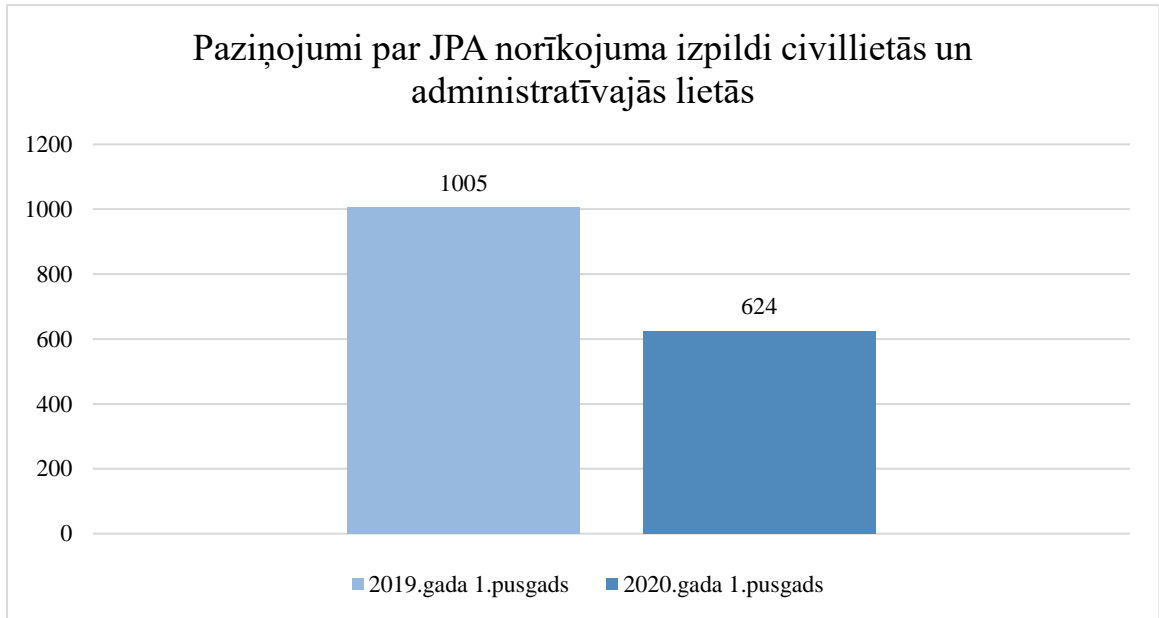
Pārskata periodā pieprasījumi par juridiskās palīdzības nodrošināšanu trauksmes cēlējam saņemti no 2 personām, savukārt par valsts nodrošināto juridisko palīdzību Satversmes tiesas procesā tika saņemti 4 pieprasījumi.

Valsts nodrošināto juridisko palīdzību administratīvajās lietās, ievērojot lietas sarežģītību un fiziskās personas mantisko stāvokli, pēc personas lūguma piešķir, pamatojoties uz tiesas (tiesneša) lēmumu – saņemts 1 šāds lēmums.

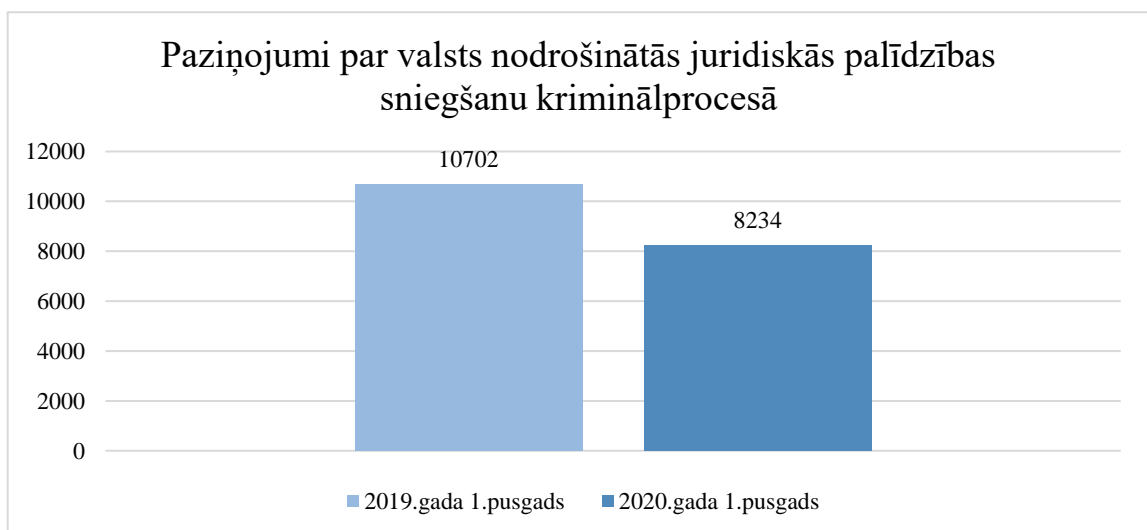
Salīdzinājumā ar 2019.gada pirmo pusgadu, pieprasījumu skaitā nodrošināt juridisko palīdzību patvēruma meklētājiem pārskata periodā nav vērojamas nozīmīgas izmaiņas.

Pārskata periodā paziņojumi par administrācijas norīkojuma izpildi un juridiskās palīdzības sniegšanu civillietās, administratīvajās lietās un Satversmes tiesas procesā saņemti par 38% mazāk nekā 2019.gada attiecīgajā periodā, kas izskaidrojams ar pieprasījumu skaita samazināšanos, kā arī valstī izsludināto ārkārtējo situāciju un tiesas sēžu noņemšanu no izskatīšanas.

Pārskata periodā paziņojumi kriminālprocesos (par personu aizstāvību un cietušo pārstāvību kriminālprocesos pēc kriminālprocesa virzītāja uzaicinājuma) saņemti par 23% mazāk nekā 2019.gada attiecīgajā periodā, kas skaidrojams ar valstī izsludināto ārkārtējo situāciju, tiesas sēžu noņemšanu no izskatīšanas un atsevišķu procesuālo darbību atlikšanu pēc ārkārtējās situācijas beigām.

Saskaņā ar Ārstniecības likuma 68.¹ pantu pārskata periodā tika saņemti 53 paziņojumi (salīdzinoši – 2019.gada pirmajā pusgadā tika saņemti 59 paziņojumi).

Izmaksātie naudas līdzekļi 2020.gada pirmajā pusgadā par sniegto valsts nodrošināto juridisko palīdzību (euro)	823 355,04
t.sk. administratīvajās lietās	7 750,84
t.sk. civillietās	40 351,69
t.sk. krimināllietās pēc procesa virzītāja uzaicinājuma	770 405,21
t.sk. saskaņā ar Ārstniecības likuma 68. ¹ pantu	4 207,30
t.sk. finansiālā atbalsta nodrošināšanai ārvalstīs	0,00
t.sk. Satversmes tiesas procesā	640,00

2020.gada 8.maijā Saeima pieņēma likumu “Grozījumi likumā “Par valsts institūciju darbību ārkārtējās situācijas laikā saistībā ar Covid-19 izplatību”” (stājās spēkā 2020.gada 9.maijā), atbalstot JPA priekšlikumu iedzīvotājiem saņemt juridiskās konsultācijas ārkārtējās situācijas laikā juridisko jautājumu noskaidrošanai, piesaistot valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības sniedzējus un izmantojot biedrības “Skalbes” bezmaksas tālruni 116006 “Palīdzības dienests noziegumu upuriem” un tiešsaistes konsultāciju rīku. No 18.maija līdz 29.maijam un no 8.jūnija līdz 19.jūnijam kopumā sniegtas vairāk nekā 555 attālinātas konsultācijas. Vēršoties pēc juristu palīdzības, iedzīvotāji visvairāk vēlējas noskaidrot savas tiesības ģimenes strīdu risināšanā, t.sk. aizsardzību no vardarbības, saistībā ar īpašumtiesībām, mantojuma tiesībām, saistību izpildi, par darba strīdiem, parādu piedziņu un zvērinātu tiesu izpildītāju rīcību.

Saskaņā ar 2020.gada 5.jūnijā pieņemto Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumu, kas stājās spēkā 2020.gada 10.jūnijā, attālināto konsultāciju organizēšanai novirzīts finansējums, līdz ar to šādas konsultācijas periodiski tiks nodrošinātas arī turpmāk.

Tāpat iedzīvotāji aktīvi ir izmantojuši bezmaksas informatīvo tālruni 80001801, lai noskaidrotu jautājumus gan par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības saņemšanas iespējām, gan par valsts kompensācijas cietušajiem saņemšanas iespējām un citos jautājumos. Pārskata periodā reģistrēts 2171 zvans.